

"Verslo žinios" Redakcijos nuomonė

ĮŽVALGA

Lietuva, Medijos

Iki totalitarizmo prieigų – tik vienas žingsnis

Nuoroda: <http://vz.lt/opinion/2013/11/11/iki-totalitarizmo-prieigu-tik-vienas-zingsnis#ixzz2kNHYNZzU>

2013.11.11

Precedento Lietuvoje dar neturėjusį įvykį – Specialiųjų tyrimų tarnybos (STT) kratą žinių agentūros „Baltic News Service“ (BNS) redakcijoje, vieno žurnalisto namuose, taip pat mažiausiai šešių agentūros žurnalistų apklausas – penktadienį komentavo prezidentė Dalia Grybauskaitė. Ji sakė, kad specialiųjų tarnybų veiksmai turi būti adekvatūs ir „nepažeisti žmogaus orumo ir pagarbos jam (...), ar tai būtų žurnalistas, ar tai būtų bet kuris Lietuvos pilietis“. Kiek vėliau ministras pirmininkas Algirdas Butkevičius pridūrė, kad ir jam STT pareigūnų veiksmai atrodo nepriimtini. Nes esą nebuvo reikalo kelti „tokį didžiulį sąmyšį“.

Nors STT pareigūnai skelbia priemonių prieš žiniasklaidą ėmęsi siekdami esą kilnaus tikslo – tirdami viešai neskelbtino Valstybės saugumo departamento dokumento nutekinimo aplinkybes, VŽ požiūriu, šie specialiosios tarnybos veiksmai yra ne tik „neadekvatūs“. Jie pažeidžia pamatinius demokratinės valstybės sąrangos principus, trypia įstatymus. Todėl kelia daug didesnę grėsmę visiems šalies piliečiams, nei atrodo iš pirmo žvilgsnio.

STT akcijos rodo, kad specialiosios tarnybos ir politikai žiniasklaidai norėtų skirti jokiuose įstatymuose neapibrėžtą pareigą ir atsakomybę saugoti tikras, taip pat išgalvotas valstybės paslaptis. Nors iš tikrųjų už šią funkciją atsako iš mokesčių mokėtojų pinigų išlaikomos valstybės institucijos. Tos, kurios kuria neskelbtinos informacijos turinį, bei tos, kurios tą turinį saugo. Ne visiems politikams ir valstybės pareigūnams šalies įstatymų nustatoma tvarka leidžiama dirbti su slapta informacija. Žiniasklaida neturi nei privilegijos slaptą informaciją gauti, nei prievolės ją saugoti. Nepriklausoma žiniasklaida saugo visuomenės interesą arba išnyksta.

Nepaisant specialiųjų tarnybų atstovų pagundų turėti teisę naršyti žurnalistų ir redaktorių kompiuterių standžiųjų diskų turinį, magą priminti, kad Lietuvos įstatymai draudžia žurnalistams atskleisti savo informacijos šaltinius bet kam, išskyrus teisumą. Žiniasklaidos šaltinio paslaptis yra dar vienas pamatinis civilizuotos demokratijos principas. Jį pažeidė ne tik STT inspektoriai, kurie viršydami įgaliojimus tardė ir krėtė BNS žurnalistus, bet ir tos tarnybos vadovai, kurie, reikia manyti, tiems veiksams pritarė arba juos skatino. Dar pavojingiau, jeigu STT agentai veikė turėdami politinės valdžios atstovų nurodymą.

Pastaroji versija atrodo labai tikėtina. Viena vertus, nuo praėjusiųjų metų pabaigos įvairaus rango politikai keletą kartų grasino sutramdyti esą konfidencialią informaciją

skelbiančią žiniasklaidą. Panašiu pretekstu būta mėginimų imtis teisinių procedūrų. Kita vertus, politikų veiksmai ir diskusijos apie šiuo metu Seime svarstomus įstatymus rodo valdžios norą šalies teisėsaugos institucijas laikyti už trumpo pavardžio. Kad šių institucijų vadovai būtų pasiruošę bet kada tenkinti neteisėtus politikų įnorių.

STT vadovas Saulius Urbanavičius turėtų atsistatydinti ilgai nedelsdamas. Net jei niekada nėra skaitęs veikalų apie demokratinės visuomenės principus. Vienintelė visuomenei nauda, kurią dar gali suteikti STT vadovas, – atskleisti, ar buvo gavęs politinę sankciją neteisėtiems savo pavaldinių veiksams. Ne dėl to, kad žiniasklaida yra šventa karvė, nepasiekiamą teisėsaugos institucijoms, o todėl, kad vienu teisiniu veiksnu valstybę nubloškė atgal į totalitarizmo prieigas.

Visas tinklalapyje vz.lt skelbiamas turinys yra UAB "Verslo žinios" nuosavybė, jei nenurodyta kitaip. Atgaminti, viešai skelbti šį turinį be bendrovės raštiško sutikimo draudžiama. Cituojant būtina nuoroda į šaltinį. Cituojamo teksto apimtis negali viršyti 500 (penkių šimtų) spaudos ženklų. Plačiau: <http://vz.lt/static/citavimas>